

**SÖDER
HAMN!**

Träbyggnadsstrategi

Innehåll

Bakgrund.....	2
Strategier	2
Övergripande syfte med strategi och systemförnyelse.....	2
1. Miljö och klimat.....	2
2. Regional utveckling.....	3
3. Söderhamns utveckling med kulturhistorisk förankring	4
Verktyg, direktiv och ansvar för genomförande.....	4
1. Verktyg: Egen byggnation.....	5
2. Verktyg: Ägardirektiv.....	5
3. Verktyg: Nätverkande, samverkan och informations spridning.....	5
4. Verktyg: Planarbete.....	5
5. Verktyg: Markanvisningsavtal och försäljning.....	6
6. Verktyg: Bygglov	6
Ansvar, uppföljning och utvärdering	6

Träbyggnadsstrategi

Bakgrund

När det gäller klimat och resurshållning i världen och Sverige står vi inför avgörande utmaningar. Omställningen till en biobaserad samhällsekonomi innebär en övergång från en ekonomi baserad på fossila råvaror till en mer resurseffektiv ekonomi grundad på förnybara råvaror. Genom ett hållbart brukande av ekosystemtjänster från mark och vatten ska klimatpåverkan minskas samtidigt som förbrukandet av ändliga resurser kraftigt kan hållas ner. Att bygga i trä kan vara en viktig del i detta arbete.

Det kommande Söderhamn ska utformas med respekt för tidigare generationers kunskap och bidrag till stadsbilden, och att bygga i trä knyter an till stadens historia samtidigt som möjligheten ges till att kommunen blir drivande inom hållbar samhällsomställning. En levande kommun är i ständigt förändring genom att nya idéer växer fram och ger avtryck i arkitektur och stadsplanering.

Strategier

- Allt som byggs inom Söderhamn kommun ska så långt möjligt bidra till att skapa attraktiva och tillgängliga livsmiljöer och ge goda livsbetingelser för alla.
- Genom att så långt som möjligt välja resurseffektiva byggprocesser och sunda material ska vi se till att minska vår miljö- och klimatpåverkan i ett livscykelperspektiv.
- Alla investeringar i byggandet ska så långt möjligt bidra till en hållbar regional utveckling genom samspel med andra kommuner.
- Allt byggande i Söderhamn ska så långt möjligt bidra till en utveckling av spännande gestaltningar och nya formspråk kopplade till Söderhamns historiska arv.

Övergripande syfte med strategi och systemförnyelse

Att göra Söderhamn till en av Sveriges ledande kommuner för hållbar byggnation, hållbar samhällsplanering och vårdande av kulturarv. Ett levande Söderhamn!

1. Miljö och klimat

Det nya klimatavtalet slår fast att den globala temperaturökningen ska hållas under 2 grader och att en strävan ska finnas att begränsa den till 1,5 grader. Utsläpp från byggnationer står för en betydande del av världens koldioxidutsläpp. Söderhamn ska vara en av Sveriges ledande kommuner för ett hållbart samhälle. Genom byggandet i förnybara material och med ny byggteknik kan Söderhamn kommun kraftigt minska klimatpåverkan från byggnation, och samtidigt bidra till att utveckla svensk spetsteknologi inom miljövänligt byggande. I beaktande av en byggnads totala miljöpåverkan utifrån en livscykelanalys framstår byggande i trä som alltmer fördelaktigt.

Länge gav byggnadens själva energianvändning den största miljöpåverkan, men i dag byggs byggnader allt mer energieffektivt samtidigt som andelen förnyelsebar energi ökar i energisystemet. Söderhamn har t ex en mycket klimatsmart fjärrvärme. Solpaneler installeras på alltfler hus.

Miljöpåverkan från en byggnads produktion utgör nu en allt större andel av en byggnads totala miljöpåverkan. Ett större fokus bör därför riktas mot att minska påverkan redan i produktionskedet av en byggnads livscykel. En byggnads renovering och rivning orsakar miljöpåverkan men träet kan ofta återanvändas eller användas som bränsle.

Val av byggnadsmaterial har stor betydelse för hur stor eller liten miljöpåverkan blir från produktionen. Upp emot 50 procent av koldioxidutsläppen under en traditionell byggnads livscykel kommer från materialproduktion och nybyggnad kommer från produktion. Trä har ur klimatsynpunkt flera fördelar. En fördel är att användningen av energi för att framställa byggnadsmaterial i trä är att byggnaden lagrar kol under byggnadens hela livstid. När betong eller stål tillverkas, frigörs koldioxid i tillverkningsprocessen. I slutet av en byggnads livscykel kan träet dessutom återanvändas, eller när det är förbrukat användas för energiändamål. Trä är en förnyelsebar råvara som ingår i ett naturligt kretslopp. År 2040 ska Sverige ha noll i nettoutsläpp av koldioxid, och byggandet är en viktig del att uppnå detta mål.

För att ta tillvara klimatfördelar med trähus behöver trämaterial komma från ett hållbart skogsbruk, där skogsavverkningen inte överstiger skogstillväxten. Skogen är en begränsad resurs, men det ökade behovet för att uppföra alla nya hus i trä utgör endast en liten del av den svenska tillväxten. Tillväxten av skog i vårt land överstiger avverkningen, och har gjort så under en lång tid av år.

2. Regional utveckling

Trärelaterade produkter är en mycket viktig sektor för Sveriges ekonomi och sysselsättning, men det finns fortsatt en stor potential att kunna öka förädlingsvärdet på produkterna inom sektorn. Sverige är ett land som exporterar mycket av virket från skog till andra länder. En stor del av exporten består av sågade trävaror med lågt förädlingsvärde. Exportvärdet på svenska träprodukter skulle kunna öka genom produktion av förädlad material till trähus. Hållbarhetsstrategin skulle också ses som en avsiktsförklaring till näringslivet.

Söderhamn är en kommun med en hög andel skogsmark i ett län med mycket skog. I både kommunen och Hälsingland finns det många företag som är verksamma inom skogs- och tränäringen. Det finns därmed en stor tillgång på träråvara och möjlighet att förädla den lokalt. Ökat träbyggande kan öka sysselsättning och kompetens inom företag verksam i Söderhamn.

Som byggherre är Söderhamn kommun givetvis intresserad av låga byggkostnader och låga driftskostnader under hela byggnadens livslängd. Det är svårt att jämföra produktionskostnaden för byggnader med olika material då byggprocessen skiljer sig åt. Industriellt träbyggande är dock en modell med ökande marknadsdelar och med potentialen att minska byggkostnaderna. Industriellt träbyggande innebär att en del av processen flyttas till en högeffektiv fabrik, där hela byggelement kan färdigställas och sedan levereras som byggsatser. Det ger kortare byggtider och mindre risk för fel. Till träets nackdelar hör att extra åtgärder för att möta ljud- och brandkrav. Samtidigt är trä ett bra material för effektiv produktion, då det väger lite, är flexibelt och lätt att bearbeta. Detta skapar möjligheter för tilltalande arkitektur och gör att plats för installationer som rör och ledningar kan förberedas redan i fabriken. Trä som ytmaterial upplevs oftast som varmt och behagligt.

3. Söderhamns utveckling med kulturhistorisk förankring

I Sverige men även Söderhamn, finns en lång tradition att bygga i trä. Inom Söderhamns kommun finns flera historiska trähus bevarade, där bland annat världsarvet Hälsingegården Erik-Anders i Söderala som är den mest kända.

Även Söderhamn centrum en lång historia av gamla träbyggnader kvar, Gamla järnvägsstationen på Södra hamngatan och Kvarnen är två av de mest kända, men det finns även gamla välbevarade träbyggnader längs Kungsgatans norra sida.

Staden har en lång historia och år 1620 fick Söderhamn sina stadsprivilegier av kung Gustav II Adolf. Stadens historia präglas av flera svåra bränder. 1675 inträffade en stor stadsbrand. I maj 1721 plundrade och brände ryssarna Söderhamn. Förödelsen blev nästan total. Endast några byggnader skonades, däribland kyrkan Ulrika Eleonora.

Nya stora bränder härjade i staden 1860 och 1865. Men den största branden i stadens historia inträffade den 22 juli 1876. Nästan hela Söderhamn lades i ruiner och en tredjedel av stadens invånare blev hemlösa.

Staden byggdes upp igen enligt en strikt stadsplan med rätvinkligt gatusystem och kvadratiska tomter. Samtidigt tillkom de många grönområden och parker som fortfarande präglar stadskärnan. Dagens rådhus togs i bruk 1876 och runt Rådhusstorget kan du fortfarande hitta en byggnadsmiljö som minner om den tiden.

Verktyg, direktiv och ansvar för genomförande

Vi främjar en hållbar utveckling och främjar därför andelen trä i vårt byggande – både trä man ser och i stommen. Kommunens förvaltningar och bolag ska i sin verksamhet följa nedanstående samt ovanstående strategier för klimat, näringsliv och samhälle. Vi väljer också inredningsmaterial utifrån ny kunskap om materials påverkan på människor och miljö.

- I Söderhamn ska trä alltid prövas i samtliga nya bygg- och anläggningsprojekt inom kommunkoncernen. Trä och andra förnyelsebara material ska företrädesvis väljas när det är tekniskt och ekonomiskt försvarbart. Material- och metodval ska dock alltid ta hänsyn till platsens lokala särdrag.
- Om en prövning visar att vi i ett enskilt fall inte klarar att bygga med trä, ska orsakerna till detta redovisas samt hur vi skaffat oss kunskap om möjligheterna med trä som byggnadsmaterial inför nästa försök. Ansvariga tjänstemän utvärderar löpande och redovisar till berörda nämnder.
- Val av inomhusmaterial ska ske med beaktande av ny kunskap om materials påverkan på människor och miljö. Detta ska särskilt beaktas i miljöer där barn och personer med kognitiv nedsättning eller annan funktionsnedsättning vistas.
- Planer, markanvisningar och exploateringsavtal ska nyttjas, som ett tillfälle för dialog med byggherre som vill utveckla själva träbyggandet. Träets fördelar ur ett hållbarhets- och särskilt livscykelperspektiv ska säkras och klargöras för byggherrar och entreprenörer.

- I den fysiska planeringen ska träbyggandet prövas redan från början. När det är relevant ska det framgå av detaljplanen hur ambitionsnivån uppnås. Det kan innebära olika nivåer för olika planområden. Regler som kan äventyra val av trä ska analyseras särskilt.
- Ovanstående löften gäller inom hela Söderhamn kommuns concern, såväl förvaltningar som helägda bolag.

I Söderhamn tycker vi att en träbyggnad ska bestå till betydande delar av trä. Det kan vara i fasad eller interiört, men det är bärande delar som utgör den stora andelen material. I en träbyggnad exponeras trä för att kommunicera byggnadsmaterial till byggnadens brukare. I en träbyggnad kan trä kombineras med andra material, så kallade hybridkonstruktioner.

En träbyggnad lämpar sig väl för rationella byggnadsmetoder. Utvecklingen går mot ökad prefabricering. Nya aktörer etablerar sig och utvecklar nya koncept vilket skapar utveckling och effektivitet.

1. Verktyg: Egen byggnation

Direktiv: Byggande i trä ska kombineras med energieffektivitet samt miljövänliga material och byggnadsmetoder. Byggnationens livslängd ska vara lång. Upphandlingen ska i möjliga fall formuleras så att den underlättar god ekonomisk hushållning och deltagande för mindre aktörer, så att den inbjuder en bredd av aktörer, att delta.

Inför varje större nybyggnadsprojekt – större än 200 basbelopp – ska val av material tydligt motiveras och redovisas till respektive styrelse samt till Kommunstyrelsen.

Vid renoveringar och komplettering av befintlig bebyggelse ska träbyggnadsstrategin beaktas.

Ansvar: Kultur- och samhällsservicenämnden, Bygg och miljönämnden, och kommunala bolag.

2. Verktyg: Ägardirektiv

Direktiv: Systemförnyelsen implementeras i ägardirektiven för de kommunala bolagen.

Ansvar: Kommunstyrelsen.

3. Verktyg: Nätverkande, samverkan och informationsspridning

Direktiv: Bilda nätverk inom kommunkoncernen samt med andra aktörer som gynnar samarbetet i träbyggnation.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Kultur- och samhällsservicenämnden, Faxeholmen AB, Söderhamn Nära.

Direktiv: Kommunen ska aktivt söka och delta i utvecklingsinriktade projekt för att främja hållbart byggande.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Kultur- och samhällsservicenämnden och Faxeholmen.

Direktiv: Arbeta med informationsspridning kring träbyggnadsstrategin och trästaden Söderhamn.

Ansvar: Kommunstyrelsen, Kultur- och samhällsservicenämnden, Faxeholmen och Söderhamn Nära.

4. Verktyg: Planarbete

Direktiv: Detaljplaner ska utformas så att det blir möjligt att bygga i trä.

Ansvar: Bygg- och Miljönämnden.

5. Verktyg: Markanvisningsavtal och försäljning

Direktiv: Vid försäljning av kommunal mark ska Söderhamn kommuns önskan att förstahandsalternativet är byggande i trä anges i markanvisningsavtalet och följande exploateringsavtal.

Ansvar: Kommunstyrelsen och Kultur- och samhällsservicenämnden.

6. Verktyg: Bygglov

Direktiv: Vid rådgivning i samband med bygglov ska det informeras om möjligheten att bygga i trä.

Ansvar: Bygg- och Miljönämnden.

Ansvar, uppföljning och utvärdering

Ansvar:

Kommunstyrelsen: Ska vara trästaden Söderhamns främsta ambassadörer, och ansvar för att sätta mål och direktiv kopplade till strategin.

VD i kommunala bolag: Ansvarar för att systemförnyelsen följs inom koncernens bolag.

Informationschef: Ansvarar för att trästaden är en del av marknadsföringen av Söderhamn.

Näringslivschef: Ansvarar för näringslivsutvecklingen kopplat till träbyggande, bland annat verksamheter.

Uppföljning:

Träbyggnadsstrategin och dess styrmodell ska utvärderas vart tredje år. Utvärderingen ska redovisas till kommunstyrelsen.